

رابطه نرخ ارز و تورم در کشورهای منتخب

الناز باقرپور اسکویی^۱

چکیده

در دهه‌های اخیر کشورهایمانند ژاپن و کره جنوبی کوشیده‌اند افزون بر ارتقای فنی، ایجاد نوآوری و بالا بردن کیفیت کالاهای خود، از طریق ثبات قیمت تمام‌شده نیز صادرات خود را ارتقا دهند و مزیت رقابتی کسب کنند، اما در اقتصاد ایران وضعیت متفاوت است. بسیاری از صاحب‌نظران و افراد ذی‌نفع راه چاره را در این می‌بینند که با افزایش نرخ ارز هم کمبودهای فنی و کیفی و هم بی‌ثباتی قیمت تمام‌شده و رقابت‌پذیری تأمین می‌گردد. براین اساس، این کار را باید به دفعات تکرار کنیم؛ زیرا در هر دو زمینه، رقابت‌پذیری کالاهای تولید داخلی در معرض تهدید قرار دارد. این آسان‌ترین روش درمان کوتاه‌مدت این مشکل است، اما هزینه‌های زیادی بر اقتصاد تحمیل و آن را گرفتار ماریپیچ هزینه‌های تولید و نرخ ارز می‌کند.

واژگان کلیدی: نرخ ارز، تورم، کشورهای منتخب.

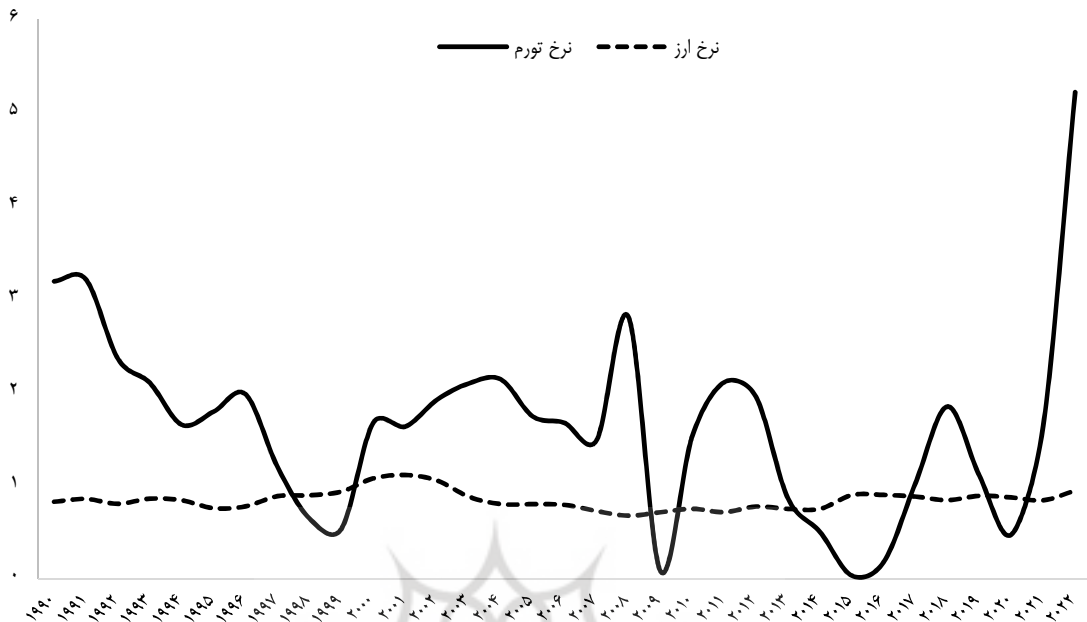
مقدمه

ارز بالاست. تقاضا برای خروج سرمایه از کشور نیز در حد بسیار بالایی وجود دارد و مردم عادی برای حفظ ارزش دارایی خود مایل‌اند ریال را به ارز تبدیل کنند و سرمایه‌های زیادی از شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها و مردم به سمت خرید و فروش ارز می‌رود. در چنین شرایطی، دامن زدن به انتظارات غیرواقعی در خصوص قیمت ارز، منجر به کاهش عرضه و افزایش تقاضا می‌شود و اگر کمبود اتفاق بیفتد، قیمت ارز ممکن است هر عددی به خود بگیرد.

یکی از موضوعاتی که بسیار مطرح و تأکید می‌شود این است که رابطه نرخ ارز و تورم متناسب است. بنابراین، متناسب با تغییرات قیمت و تورم، نرخ ارز هم باید تغییر کند. هدف اصلی این مطالعه

بازار غیررسمی ارز فاقد ویژگی‌های بازار رقابتی است؛ زیرا شرط شکل‌گیری بازار رقابتی وجود عوامل ذره‌ای و فراوان در هر دو سمت عرضه و تقاضای ارز است. در سمت عرضه ارز، اقتصاد متکی به عرضه‌کنندگانی مانند پتروشیمی، فولاد و دیگر فلزات است که هریک از آن‌ها صنایع متمرکز و دارای قدرت انحصاری هستند و می‌توانند با تبانی و حتی بدون آن قیمت ارز را در دست بگیرند. گفته می‌شود که صادرات غیرنفتی نیز وجود دارد، اما عمده صادرات، نفتی، گازی و پتروشیمی است. در چنین شرایطی عوامل ذره‌ای و فراوان در سمت عرضه ارز وجود ندارد. در سمت تقاضا نیز شرایط عادی حاکم نیست. تقاضا برای

نمودار ۱- نوسانات نرخ ارز و نرخ تورم در فرانسه

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول. ۲۰۲۲

- ژاپن

نرخ ارز به‌طور فعال به مقدار صادرات علامت بدهد؛ البته در اقتصادی مانند ژاپن نرخ ارز علامت می‌دهد. ژاپن به لحاظ اقتصاد سیاسی بین‌الملل در بسیاری مواقع در چانه‌زنی‌های سیاسی مجبور شده است تا نرخ ارز خود را بالا نبرد یا حتی کاهش دهد، اما پویایی و توان صادراتی‌اش به‌گونه‌ای بوده که رشد صادراتش را کاهش نداده است.

همان‌طور که در جدول و نمودار شماره ۲ ملاحظه می‌شود، روند تغییرات نرخ ارز و تورم در اقتصاد ژاپن تقریباً مشابه است، اما نکته جالب این است که در اینجا پیروی نرخ ارز از تورم مشاهده نمی‌شود؛ زیرا طبق نمودار شماره ۲، گویی نرخ تورم با وقفه بعد از نرخ ارز تغییر می‌کند. همچنین، ملاحظه می‌شود که با کاهش نرخ ارز، تورم به نسبت کمتری کاهش می‌یابد. دلیل پیروی نرخ تورم از نرخ ارز در اقتصادی مانند ژاپن به این خاطر است که وقتی نرخ ارز افزایش می‌یابد، تقاضای صادرات افزایش می‌یابد و موجب رونق اقتصادی و به دنبال آن بروز تورم ملایم می‌شود. برعکس، وقتی نرخ ارز کاهش می‌یابد، تقاضای صادرات کاهش پیدا می‌کند و موجب کاهش فعالیت‌ها و تورم می‌شود. این در صورتی است که

نوسانات بالای نرخ ارز
به‌خصوص از سال ۲۰۱۷ به
بعد تورم‌های بالایی را در
اقتصاد ایران رقم زده است.

البته پیروی محدود نرخ تورم از نرخ ارز در نمودارهای یادشده مشاهده می‌شود، اما تغییرات نرخ ارز بیشتر از تورم بوده است که بیان می‌کند راهبرد صنعتی و صادرات این کشور به‌گونه‌ای بوده که در مجموع، به‌خاطر قوی کردن سمت عرضه، تورم را کاهش داده درحالی‌که نرخ ارز در دوره مورد بررسی افزایش یافته است. بنابراین، اگر اقتصادی رقابت‌پذیری فنی و مادی را تأمین کرده، پویا، مولد و رقابتی باشد، می‌تواند از علامت‌دهی نرخ ارز استفاده کند و نرخ ارز را بالا ببرد تا صادرات افزایش پیدا کند و به رشد بالاتر دست یابد. چنین اقتصادی حتی می‌تواند با تورم کاهش‌یافته مواجه شود.

در اقتصاد مولدی که اصلاح واقعی ساختاری انجام می‌دهد، برای ارتقای صادرات در کنار زیرساخت‌های فنی و رقابت‌پذیری، از نرخ ارز استفاده می‌شود.

- کره جنوبی

همان‌طور که در جدول شماره ۳ و نمودارهای شماره ۳ و ۴ ملاحظه می‌شود، در اقتصاد کره جنوبی، نرخ تورم با نرخ ارز متناسب با هم حرکت نکرده است؛

جدول ۳- نرخ تورم و نرخ ارز در کره جنوبی (برحسب دلار آمریکا)

سال	نرخ ارز	نرخ تورم	سال	نرخ ارز	نرخ تورم
۱۹۹۰	۷۰۷/۷۶۶	۸/۵۷	۲۰۰۷	۹۲۹/۳۷۶	۲/۵۳
۱۹۹۱	۷۳۳/۳۲۹	۹/۳۳	۲۰۰۸	۱۱۰۰/۱۲۶	۴/۶۷
۱۹۹۲	۷۸۰/۶۷۱	۶/۲۱	۲۰۰۹	۱۳۷۷/۲۴۶	۲/۷۵
۱۹۹۳	۸۰۲/۵۲۸	۴/۸۰	۲۰۱۰	۱۱۵۶/۴۶	۲/۹۳
۱۹۹۴	۸۰۳/۷۷۲	۶/۲۶	۲۰۱۱	۱۱۰۸/۲۳۳	۴/۰۲
۱۹۹۵	۷۷۱/۲۵۴	۴/۴۸	۲۰۱۲	۱۱۲۶/۸	۲/۱۸
۱۹۹۶	۸۰۴/۴۵۷	۴/۹۲	۲۰۱۳	۱۰۹۴/۹۸۳	۱/۳۰
۱۹۹۷	۹۴۹/۸۹	۴/۴۳	۲۰۱۴	۱۰۵۲/۸۴	۱/۲۷
۱۹۹۸	۱۴۰۳/۱۸	۷/۵۱	۲۰۱۵	۱۱۳۰/۹۵۳	۰/۷۰
۱۹۹۹	۱۱۸۹/۴۳۹	۰/۸۱	۲۰۱۶	۱۱۶۰/۷۶۷	۰/۹۷
۲۰۰۰	۱۱۳۰/۳۶۲	۲/۲۵	۲۰۱۷	۱۱۳۱/۰۰۱	۱/۹۴
۲۰۰۱	۱۲۹۰/۷۹	۴/۰۶	۲۰۱۸	۱۱۰۰/۱۶۳	۱/۴۷
۲۰۰۲	۱۲۵۱/۶۰۲	۲/۷۶	۲۰۱۹	۱۱۶۵/۳۵۸	۰/۳۸
۲۰۰۳	۱۱۹۱/۶۴۶	۳/۵۱	۲۰۲۰	۱۱۸۰/۲۶۶	۰/۵۳
۲۰۰۴	۱۱۴۶/۲۴۹	۳/۵۹	۲۰۲۱	۱۱۴۳/۹۵۲	۲/۴۹
۲۰۰۵	۱۰۲۴/۳۲۸	۲/۷۵	۲۰۲۲	۱۳۹۱/۴۴۷	۵/۰۸
۲۰۰۶	۹۵۵/۳۴۱	۲/۲۴			

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۲۲

قیمت‌ها را هم فراهم می‌آورد. نکته دیگری که از جدول شماره ۴ و نمودارهای شماره ۵ و ۶ برداشت می‌شود، این است که وقتی ترکیه از سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۷، تورم خود را تثبیت می‌کند، در همان موقع برای رقابت‌پذیری بیشتر و بهتر اقتصاد خود نرخ ارز را بالا می‌برد، اما پس از آن، نرخ ارز نوسان اندکی دارد و حالت ثبات به خود می‌گیرد. این نشانه موفقیت اصلاحات ساختاری و وجود اقتصاد مولد و رقابت‌پذیر است، اما نکته شایان توجه این است که نوسانات بالای نرخ ارز به‌خصوص از سال ۲۰۲۱ به بعد، تورم‌های بالایی را در اقتصاد ترکیه رقم زد (در سال ۲۰۲۱، جهش نرخ ارز حدود ۸۶ درصد و تورم ۷۲ درصد بود).

همان‌طور که در جدول شماره ۴ و نمودار شماره ۵ ملاحظه می‌شود، از سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۰۲، جهت تغییر نرخ ارز و تورم در این کشور عکس یکدیگر بود؛ یعنی نرخ ارز در حال افزایش، اما نرخ تورم در حال کاهش بود. این موضوع بیان می‌کند که در اقتصاد مولدی که اصلاح واقعی ساختاری انجام می‌دهد، برای ارتقای صادرات در کنار زیرساخت‌های فنی و رقابت‌پذیری، از نرخ ارز استفاده می‌شود و با اقدامات پولی مناسب، تورم هم رو به کاهش می‌گذارد یا وقتی صادرات به بخش پیشروی اقتصاد تبدیل می‌شود، از ناحیه ارتقای صادرات، تولید رشد می‌کند و ارتقا می‌یابد و با افزایش بهره‌وری موجبات ثبات یا حتی کاهش

جدول ۴- نرخ ارز و تورم در ترکیه (برحسب دلار آمریکا)

سال	نرخ ارز	نرخ تورم	سال	نرخ ارز	نرخ تورم
۱۹۹۰	۰/۰۰۳	۶۰/۳۰	۲۰۰۷	۱/۳۰۳	۸/۷۵
۱۹۹۱	۰/۰۰۴	۶۵/۹۷	۲۰۰۸	۱/۳۰۲	۱۰/۴۴
۱۹۹۲	۰/۰۰۷	۷۰/۰۷	۲۰۰۹	۱/۵۵	۶/۲۵
۱۹۹۳	۰/۰۱۱	۶۶/۰۹	۲۰۱۰	۱/۵۰۳	۸/۵۶
۱۹۹۴	۰/۰۳	۱۰۵/۲۱	۲۰۱۱	۱/۶۷۵	۶/۴۷
۱۹۹۵	۰/۰۴	۸۹/۱۱	۲۰۱۲	۱/۷۹۶	۸/۸۹
۱۹۹۶	۰/۰۸	۸۰/۴۱	۲۰۱۳	۱/۹۰۴	۷/۴۹
۱۹۹۷	۰/۱۵	۸۵/۶۶	۲۰۱۴	۲/۱۸۹	۸/۸۵
۱۹۹۸	۰/۲۶	۸۴/۶۴	۲۰۱۵	۲/۷۲	۷/۶۷
۱۹۹۹	۰/۴۱	۶۴/۸۶	۲۰۱۶	۳/۰۲	۷/۷۷
۲۰۰۰	۰/۶۲۵	۵۴/۹۱	۲۰۱۷	۳/۶۴۸	۱۱/۱۴
۲۰۰۱	۱/۲۲۶	۵۴/۴۰	۲۰۱۸	۴/۸۲۸	۱۶/۳۳
۲۰۰۲	۱/۵۰۷	۴۴/۹۶	۲۰۱۹	۵/۶۷۴	۱۵/۱۷
۲۰۰۳	۱/۵۰۱	۲۱/۶۰	۲۰۲۰	۷/۰۰۹	۱۲/۲۷
۲۰۰۴	۱/۴۲۶	۸/۵۹	۲۰۲۱	۸/۸۵	۱۹/۵۹
۲۰۰۵	۱/۳۴۴	۸/۱۷	۲۰۲۲	۱۶/۵۴۹	۷۲/۳۰
۲۰۰۶	۱/۴۲۸	۹/۵۹			

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۲۲

جدول ۵- نرخ ارز و نرخ تورم در عربستان (برحسب دلار آمریکا)

سال	نرخ ارز	نرخ تورم	سال	نرخ ارز	نرخ تورم
۱۹۹۰	۳/۷۵	۲/۰۷	۲۰۰۷	۳/۷۵	۴/۱۶
۱۹۹۱	۳/۷۵	۴/۸۶	۲۰۰۸	۳/۷۵	۹/۸۷
۱۹۹۲	۳/۷۵	۰	۲۰۰۹	۳/۷۵	۵/۰۵
۱۹۹۳	۳/۷۵	۱/۰۵	۲۰۱۰	۳/۷۵	۵/۳۳
۱۹۹۴	۳/۷۵	۰/۵۶	۲۰۱۱	۳/۷۵	۵/۸۲
۱۹۹۵	۳/۷۵	۴/۸۶	۲۰۱۲	۳/۷۵	۲/۸۶
۱۹۹۶	۳/۷۵	۱/۲۲	۲۰۱۳	۳/۷۵	۳/۵۳
۱۹۹۷	۳/۷۵	۰/۰۵	۲۰۱۴	۳/۷۵	۲/۲۳
۱۹۹۸	۳/۷۵	-۰/۳۷	۲۰۱۵	۳/۷۵	۱/۲۰
۱۹۹۹	۳/۷۵	-۱/۳۳	۲۰۱۶	۳/۷۵	۲/۰۶
۲۰۰۰	۳/۷۵	-۱/۱۲	۲۰۱۷	۳/۷۵	-۰/۸۳
۲۰۰۱	۳/۷۵	-۱/۱۲	۲۰۱۸	۳/۷۵	۲/۴۵
۲۰۰۲	۳/۷۵	۰/۲۴	۲۰۱۹	۳/۷۵	-۲/۰۹
۲۰۰۳	۳/۷۵	۰/۶۱	۲۰۲۰	۳/۷۵	۳/۴۴
۲۰۰۴	۳/۷۵	۰/۵	۲۰۲۱	۳/۷۵	۳/۰۶
۲۰۰۵	۳/۷۵	۰/۴۷	۲۰۲۲	۳/۷۵	۲/۴۷
۲۰۰۶	۳/۷۵	۲/۲۰			

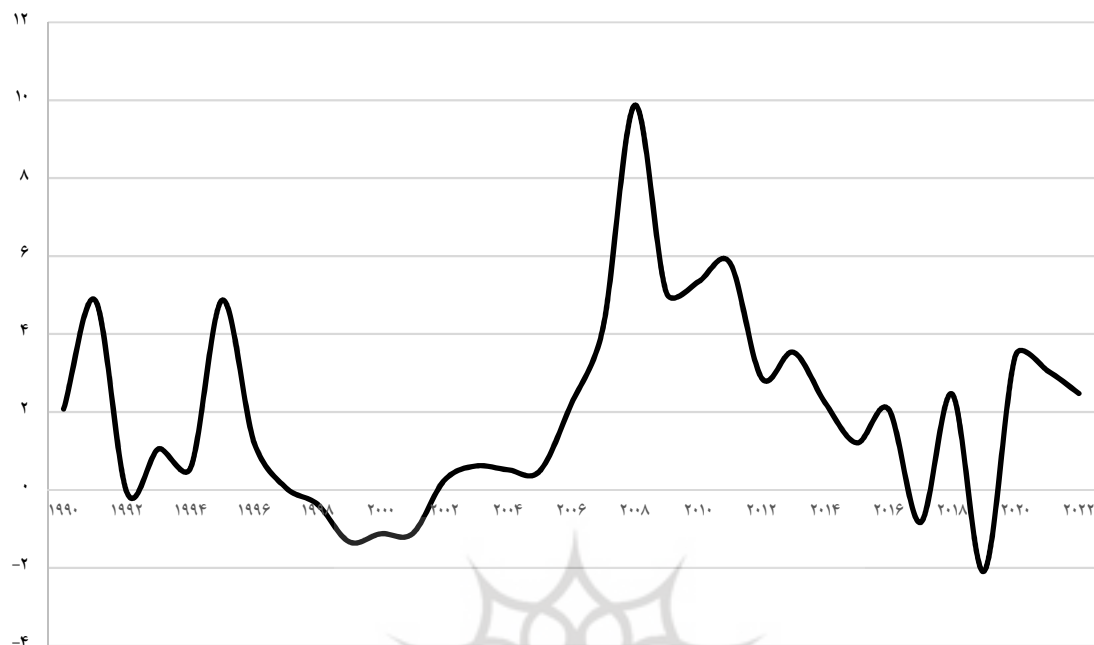
مأخذ: صندوق بین‌المللی پول. ۲۰۲۲

نمودار ۷- نرخ ارز در عربستان

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول. ۲۰۲۲

نمودار ۸- نرخ تورم در عربستان

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۲۲

بالای نرخ ارز به‌خصوص از سال ۲۰۱۷ به بعد تورم‌های بالایی را در اقتصاد ایران رقم زده است. این نشان می‌دهد جهش‌های ارزی از ناحیه افزایش هزینه‌های تولید به دلیل وابستگی تولید به کالاهای واسطه‌ای، مواد اولیه و کالاهای سرمایه‌ای و نیز شکل‌گیری انتظارات تورمی، سطح قیمت‌ها و تورم را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این شرایط، روند قیمت‌های نسبی نیز بی‌ثبات می‌شود. این همان مارپیچ هزینه-تورمی است که سال‌هاست در اقتصاد ایران شکل گرفته است و روزبه‌روز قوی‌تر می‌شود. اگر در سی سال اقتصاد از بی‌ثباتی پولی رنج می‌برد و تورم‌های بالا را تجربه می‌کند، نمی‌توان با بالا بردن مکرر نرخ ارز ثبات و تخصیص منابع را بهبود بخشید، بلکه باید جلوی بی‌ثباتی نقدینگی و قیمت‌ها را گرفت.

بازار غیررسمی ارز فاقد ویژگی‌های بازار رقابتی است؛ زیرا شرط شکل‌گیری بازار رقابتی وجود عوامل ذره‌ای و فراوان در هر دو سمت عرضه و تقاضای ارز است.

– ایران

همان‌طور که در جدول شماره ۶ و نمودار شماره ۹ ملاحظه می‌شود، در ایران نرخ ارز در پرش‌های خود تا اندازه‌ای از نرخ تورم پیروی کرده، اما تغییرات نرخ ارز در ده سال اخیر افزایشی و سریع بوده و نوسانات

جدول ۶- نرخ ارز و نرخ تورم در ایران (برحسب دلار آمریکا)

سال	نرخ ارز	نرخ تورم	سال	نرخ ارز	نرخ تورم
۱۹۹۰	۱۴۱۲	۱۷/۱۲	۲۰۰۷	۹۳۵۷	۲۵/۴۱
۱۹۹۱	۱۴۲۰	۲۵/۸	۲۰۰۸	۹۶۶۷	۱۳/۵۵
۱۹۹۲	۱۴۹۸	۲۱/۲	۲۰۰۹	۹۹۲۶	۱۰/۰۸
۱۹۹۳	۱۸۰۶	۳۱/۴	۲۰۱۰	۱۰۶۱۶	۲۶/۲۹
۱۹۹۴	۲۶۳۵	۴۹/۶	۲۰۱۱	۱۳۶۰۱	۲۷/۲
۱۹۹۵	۴۰۳۶	۲۸/۹	۲۰۱۲	۲۶۰۵۹	۳۶/۶
۱۹۹۶	۴۴۴۶	۱۷/۳۴	۲۰۱۳	۳۱۸۲۹	۱۶/۶
۱۹۹۷	۴۷۸۲	۱۷/۸۶	۲۰۱۴	۳۲۸۰۱	۱۲/۴
۱۹۹۸	۶۴۶۸	۲۰/۰۷	۲۰۱۵	۳۴۵۰۱	۷/۲۴
۱۹۹۹	۸۶۳۴	۱۴/۴۷	۲۰۱۶	۳۶۴۴۰	۸/۰۴
۲۰۰۰	۸۱۳۱	۱۱/۲۷	۲۰۱۷	۴۰۴۵۳	۱۸/۰۱
۲۰۰۱	۷۹۲۵	۱۴/۳۳	۲۰۱۸	۱۰۳۳۷۸	۳۹/۹
۲۰۰۲	۷۹۹۱	۱۶/۴۶	۲۰۱۹	۱۲۹۱۸۵	۳۰/۵۹
۲۰۰۳	۸۳۲۳	۱۴/۷۶	۲۰۲۰	۲۲۸۱۰۹	۴۳/۳
۲۰۰۴	۸۷۴۷	۱۳/۴۳	۲۰۲۱	۲۵۹۴۷۸	۴۳/۴
۲۰۰۵	۹۰۴۲	۱۰/۰۱	۲۰۲۲	۴۲۰۰۰۰	۴۶/۵
۲۰۰۶	۹۲۲۶	۱۷/۳۴			

مآخذ: صندوق بین‌المللی پول و بانک مرکزی ۲۰۲۲.

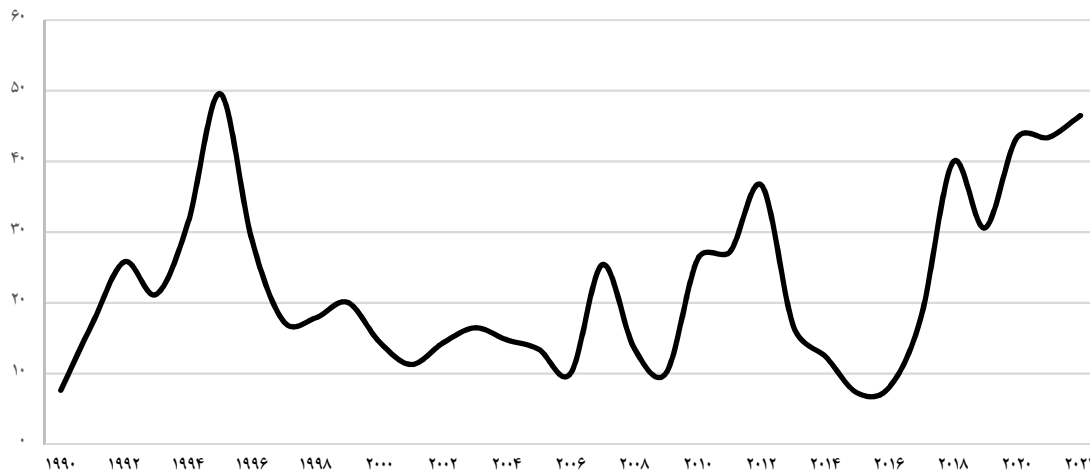
نمودار ۹- نرخ ارز در ایران

مآخذ: صندوق بین‌المللی پول و بانک مرکزی ۲۰۲۲.

نمودار ۱۰- نرخ تورم در ایران

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۲۲

رقابت‌پذیری فنی و کیفی هم در اقتصاد ایران تأمین نیست.

بسیاری از صاحب‌نظران و افراد ذی‌نفع راه چاره را در این می‌بینند که نرخ ارز را بالا ببریم تا هم کمبودهای فنی و کیفی و هم بی‌ثباتی قیمت تمام‌شده و رقابت‌پذیری را برایمان تأمین کند. براین اساس، این کار را باید به دفعات تکرار کنیم؛ زیرا در هر دو زمینه، رقابت‌پذیری کالاهای تولید داخلی در معرض تهدید قرار دارد. این آسان‌ترین روش درمان کوتاه‌مدت این مشکل است، اما هزینه‌های زیادی بر اقتصاد تحمیل و آن را گرفتار ماریپیچ هزینه‌های تولید و نرخ ارز می‌کند.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد راهکارها

مقایسه وضعیت نرخ تورم و نرخ ارز و روند تغییرات آن‌ها در کشورهای منتخب گویای این است که در اقتصادهایی که از ثبات و استحکام برخوردارند و در آن‌ها بازارهای عمیق رقابتی شکل گرفته است، نرخ تورم در کنار عوامل دیگر تعیین‌کننده نرخ ارز است.

به‌طورکلی، مبنای اصلی قیمت‌ها، هزینه‌های تولید و قیمت تمام‌شده است. قیمت تمام‌شده در رقابت‌پذیری کالاها در سطح تجارت بین‌الملل بسیار مهم است؛ به‌طوری‌که کشورها برای تأمین رقابت‌پذیری بازاری می‌کوشند قیمت کالاهای خود را تثبیت کنند یا حتی کاهش دهند. بعد از کیفیت و روزآمدی کالاها، این قیمت تمام‌شده است که برای رقابت‌پذیر شدن بین‌المللی کالاها حرف آخر را می‌زند. در دهه‌های اخیر کشورهایمانند ژاپن و کره جنوبی کوشیده‌اند افزون‌بر ارتقای فنی، ایجاد نوآوری و بالا بردن کیفیت کالاهای خود، از طریق ثبات قیمت تمام‌شده نیز صادرات خود را ارتقا دهند و مزیت رقابتی کسب کنند، اما در اقتصاد ایران وضعیت متفاوت است. قیمت تمام‌شده کالاها در اقتصاد ایران بی‌ثبات است. این بی‌ثباتی معلول بی‌انضباطی بنگاه‌ها، سازمان‌های ناکارآمد کار و تولید، سوءمدیریت و وابستگی تولید به نهاده‌ها و کالاهای واسطه‌ای وارداتی است.

کرد. در واقع، درمان ریشه‌ای محدود کردن و تثبیت تورم است.

پیروی نرخ ارز از تورم در شرایط بی‌ثباتی مستمر قیمت‌ها مشکل اقتصاد، تولید و صادرات را حل نمی‌کند و باید سیاست‌های درمانی را دقیق ارزیابی کنیم. اگر سیاستی مشکلات فنی، تولید و عرضه را ریشه‌ای حل نکند و انجام دادن مکرر آن هزینه داشته باشد، نباید مورد تأکید قرار گیرد، اما اگر سیاستی هست که مسائل را به‌طور ریشه‌ای حل کند، باید آن را مورد تأکید قرار داد. در این صورت اصلاحات و تعدیل نرخ ارز هم به نتیجه مطلوب منجر می‌شود و در وضعیت تعادلی باثبات قرار می‌گیرد. از این رو باید قیمت تمام‌شده را مورد توجه قرار داد، بر ثبات نقدینگی تأکید کرد و کیفیت را نصب‌العین قرار داد و از سیاست‌های ارزی هم استفاده کرد. در جدول زیر برخی راهکارهای اجرایی پیشنهادی در این باره آمده است.

و این‌گونه نیست که ضرورت داشته باشد متناسب با تغییرات تورم نرخ ارز هم تغییر کند. تغییرات لزوماً متقارن نیست، اما در کشورهایی که رقابت‌پذیری فنی، مادی و مدیریتی و کیفیت تأمین نیست و بهره‌وری پایین است و نیز بازارهای عمیق رقابتی شکل نگرفته است و انعطاف سمت عرضه نسبت به خواست‌ها، سلاقی و شرایط حساس نیست، وقتی تورم ایجاد می‌شود باید نرخ ارز همراه و متناسب با آن تغییر کند تا رقابت‌پذیری بازاری و حتی مزیت بازاری، کاستی‌های رقابت‌پذیری فنی را جبران کند. از این رو لازم است نرخ ارز از تورم پیروی کند، اما پیروی‌های مکرر نرخ ارز از تورم درحالی‌که نقدینگی بی‌ثبات است و تورم به‌طور مستمر بالاست، بسیار پرهزینه است و مشکل تخصیص نابهینه و کاستی‌های نهادی، فنی و کیفیت را برطرف نمی‌کند، بلکه به‌طور خاص در این کشورها باید زمینه‌های تورم را محدود

جدول ۷- راهکارهای اجرایی پیشنهادی

ملاحظات	دستگاه‌های متولی	الزامات راهبردی	راهکارها
	(اقدامات کوتاه‌مدت و میان‌مدت)		
<ul style="list-style-type: none"> - کنترل و نظارت بر مصرف منابع ارزی - ایجاد مجاری متنوع کسب درآمد ارزی - الزام به بازگشت ارز تمام صادرکنندگان خرد و کلان بر اساس سند مقصد صادرات - به حداقل رساندن فرار سرمایه 	هیئت دولت، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی	<ul style="list-style-type: none"> - تخصیص ارزهای نفتی و کالاهای غیرنفتی برحسب اولویت مورد نیاز - از بین بردن جنبه‌های اختلالی و سوداگری نرخ ارز از طریق بسترسازی‌های اساسی در بخش حقیقی برای ثبات بنیادی نرخ ارز 	تثبیت و تحدید جنبه اینرسی تغییرات نرخ ارز و استفاده از لنگر اسمی ارز
<ul style="list-style-type: none"> - تضعیف تورم تنها با تقویت فعالیت‌های مولد و رشد و تضعیف بخش‌های نامولد امکان‌پذیر است 	بانک مرکزی، وزارت صمت و وزارت امور اقتصادی و دارایی	<ul style="list-style-type: none"> - اجتناب از اقدامات بی‌ثبات‌کننده و افزایش‌دهنده هزینه تولید - محدود کردن قدرت قیمت‌گذاری‌های دلخواه و بخش نامولد از اختلال‌آفرینی در نظام قیمت‌ها - جهت‌دهی نقدینگی به سمت فعالیت‌های مولد - اصلاح نظام توزیع 	مهار تورم

ملاحظات	دستگاه‌های متولی	الزامات راهبردی	راهکارها
<p>- اگر زمینه مساعد نباشد و بسترهای لازم برای اصلاح قیمت‌های نسبی فراهم نباشد، شکاف‌های مورد ادعای سیاست‌گذاران بعد از رها کردن قیمت‌ها بیشتر و شدیدتر می‌شود؛ به‌خصوص در شرایط کنونی اقتصاد که بخش نامولد بیش از حد گسترش یافته است و عوامل اقتصادی مربوط به آن دارای قدرت قیمت‌گذاری و اختلال‌آفرینی هستند</p>	<p>هیئت دولت، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی</p>	<p>- برخورد دقیق و احتیاط‌آمیز در ارزیابی اختلال‌های قیمتی موجود - اجتناب از تغییرات قیمت‌های کلیدی بر اساس ملاک‌های سطحی - در صورت ارزیابی درست مقدار اختلال، آثار تعدیل آن بر دیگر بخش‌های اقتصادی را مطالعه و پیش‌بینی کنیم</p>	<p>اجتناب از تغییرات بدون مقدمه قیمت‌های نسبی و کلیدی</p>
<p>- برای جلوگیری از تشدید انتظارات تورمی باید از اقدامات بدون مقدمه در خصوص حذف بعضی از یارانه‌ها و رها کردن بعضی قیمت‌ها اجتناب کرد و در صورت ایجاد زمینه و بستر باید ذهنیت جامعه را توجیه و آن‌ها را با روند تعدیل و اصلاح همراه کرد</p>	<p>هیئت دولت، سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی</p>	<p>- برنامه‌ریزی برای آینده اقتصاد و ارائه چشم‌انداز درست از روند حرکت اقتصاد در آینده - جلوگیری از جولان عوامل سوداگر و رواج فعالیت‌های سوداگرانه (به‌عنوان عامل مهم تأثیرگذار بر انتظارات تورمی)</p>	<p>محدود کردن و کاهش انتظارات تورمی</p>
(اقدامات بلندمدت)			
<p>- مقام پولی متناسب با مقتضیات، تولید پول در جریان را تنظیم کند - باید کمیت نقدینگی را متناسب با شرایط تولید و مبادلات واقعی و ضروری تنظیم کرد و کیفیت آن را هم ارتقا داد؛ به‌طوری‌که اساساً تسهیل‌کننده فعالیت‌های مولد باشد تا اهرم فعالیت‌های رسمی نامولد و غیرقانونی</p>	<p>بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه</p>	<p>- استقلال بودجه از ارز و دستیابی به اقتصاد بدون نفت - نظارت بر اعطای تسهیلات به امور نامولد - مسدود کردن مجاری سوءاستفاده از جریان‌های پولی از ناحیه کارت‌های پرداخت و تراکنش‌های آن و پول‌شویی‌های گسترده از طریق آن</p>	<p>ایجاد ثبات در متغیرها و شاخص‌های مرتبط پولی</p>
<p>- تعامل ضروری و مکمل میان بخش خدمات و بخش تولید</p>	<p>وزارت صمت</p>	<p>- روش‌های فنی مدرن تولید و تولید انبوه در همه کالاها و خدمات حتی کشاورزی</p>	<p>اهتمام به تولید داخلی</p>

پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- شاکری، عباس (۱۳۹۱)؛ نظام ارزی موجود و اقتصاد کلان، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران.

- <https://data.imf.org/>

